

Sportvisserij Loodvrij

Drie jaar Green Deal

TEKST
Emiel Derks

ILLUSTRATIES
Sander Boer en Sportvisserij Nederland

Drie jaar lang werkten Sportvisserij Nederland, Dibevo, Natuurmonumenten, de Unie van Waterschappen en de Rijksoverheid met de Green Deal aan het terugdringen van het loodgebruik in de hengelsport. Daarmee is het nu de hoogste tijd om de balans op te maken.

Lood heeft een hoog soortelijk gewicht en is dankzij het lage smeltpunt eenvoudig in de gewenste vorm te gieten. In vaste vorm is het nog altijd kneedbaar en zodoende om de lijn te klemmen. Bovendien is lood relatief goedkoop en goed verkrijgbaar. Geen wonder dus dat lood volledig ingeburgerd is in de hengelsport. Lood is echter ook een zwaar metaal en daarmee slecht voor de gezondheid van de mens. Door verlies van vislood

kan ook schade ontstaan aan het (water)milieu en organismen. Het is niet voor niets een prioritaire stof vanuit de KRW. Daarom werkt de sportvisserij al sinds de jaren 90 samen met de overheid om het gebruik van vislood terug te dringen.

Loodcode

Zo had Sportvisserij Nederland al vóór de millenniumwisseling een speciale loodcode met gedragsregels voor het

gebruik van lood en werd destijds het experiment 'Werpen met ijzer' gestart. In dit experiment werkte Sportvisserij Nederland samen met onder meer de Rijksoverheid, Provincie Zeeland, zeevisverenigingen en de Dutch Surfcasting Federation aan het ontwikkelen en promoten van ijzeren werpgewichten. In de jaren daarna zijn verschillende onderzoeken naar het loodverlies, beschikbare alternatieven en wensen van sportvissers uitgevoerd.

Tussen 2009 en 2011 werkte Sportvisserij Nederland met de Rijksoverheid en een aantal bedrijven aan een KRW-innovatietraject. Daarbij stelde het Rijk geld beschikbaar om milieuvriendelijke alternatieven te laten ontwikkelen, testen en met subsidie in hengelsportwinkels te verkopen. De problematiek rondom vislood is dus allesbehalve nieuw. Maar ondanks het jarenlange werk om de bewustwording bij sportvissers te vergroten en de ontwikkeling van loodalternatieven te stimuleren, kwam het niet tot een echte omslag naar loodvrij vissen.

Green Deal 'Sportvisserij Loodvrij'

Sportvisserij Nederland, de Unie van Waterschappen, Natuurmonumenten, Dibevo en de Rijksoverheid (drie ministeries) willen uiterlijk in 2027 een volledige loodvrij hengelsport. In 2018 sloegen deze partijen de handen ineen en ondertekenden ze de Green Deal Sportvisserij Loodvrij. Deze Green Deal bevat een aanpak voor de langere termijn om via (1) communicatie en bewustwording, (2) pilotgebieden, (3) duurzame en aantrekkelijke alternatieven en (4) nut, noodzaak en de mogelijkheden van acties of maatregelen na 2021 tot een loodvrije hengelsport te komen. Als tussendoel was gesteld om het gebruik van lood in 2021 met 30% te verminderen.

Acties en resultaten

De Green Deal-partners maakten zich sterk voor een cultuuromslag en gedragsverandering bij sportvissers

Europees verbod vislood

Een belangrijke ontwikkeling in het vislooddossier is dat de Europese Commissie het Europees Chemicaliënagentschap (ECHA) heeft gevraagd om een inventarisatie te starten en indien nodig met een voorstel voor maatregelen te komen. In antwoord hierop heeft het ECHA een volledig gebruiks- en verkoopverbod van lood voorgesteld in de jacht en hengelsport in de EU. Voor vislood stelt het ECHA het volgende voor:

- Informatieplicht van winkeliers aan sportvissers
- Direct verbod op zogenaamde 'drop-off'-technieken, waarmee vislood bewust wordt verloren bij het vangen van een vis
- Verbod op vislood onder de 50 gram, met een overgangperiode van drie jaar
- Verbod op vislood boven de 50 gram, met een overgangperiode van vijf jaar

De publieke consultatie heeft inmiddels plaatsgevonden en op dit moment wordt een risicobeoordeling en sociaaleconomische analyse uitgevoerd. Vervolgens zal in 2023 een definitief voorstel ter discussie komen en besluitvorming aan de Europese Commissie worden voorgelegd.

en probeerden met hun aanpak een omslag in het aanbod van de hengelsportbranche te realiseren. Doel was dat de sector beter bekend zou worden met alternatieven en deze ook gaat produceren en verkopen. Ieder hierboven genoemd spoor had een aparte werkgroep:

1. Communicatie en bewustwording

Sportvisserij Nederland heeft stevig ingezet op communicatie, zowel in hengelsport-gerelateerde media als via (eigen) sociale media en bijvoorbeeld via www.sportvisserijloodvrij.nl. Het bereik van deze communicatie is groot geweest. Producenten van loodalternatieven hebben door gratis advertorials een duwtje in de rug gekregen en sportvissers zijn geïnspireerd geraakt

door artikelen over loodvrij vissen.

Sportvisserij Nederland stelde de afgelopen jaren tienduizenden loodvervangers beschikbaar aan organisatoren van evenementen. Daardoor worden inmiddels steeds meer loodvrije wedstrijden, inruilacties en andere activiteiten georganiseerd. In 2020 en 2021 zijn onder meer de selectiewedstrijden en het NK Streetfishing volledig loodvrij vervist. De jaren hiervoor waren ook andere grote wedstrijden, zoals de Predatortour en World Crank Cup al loodvrij. Bij de honderden vislessen die jaarlijks op basisscholen worden gegeven en bijvoorbeeld bij de jeugdVISkaravaan, was loodvrij vissen een vast onderdeel in het programma. ➤

In het programma VIS TV wordt volledig loodvrij gevestigd.

Tijdens het NK streetfishing wordt volledig loodvrij gevestigd.

Kunstaasvissers stappen steeds meer over op loodvrije, milieuvriendelijke alternatieven.

2. Pilotgebieden

Verspreid over het land zijn verschillende pilotgebieden ingesteld waar loodvrij wordt gevestigd. Bij veel van deze pilotgebieden zijn inruilacties opgezet, waarbij sportvissers een aantal stukken vislood in kunnen ruilen voor milieuvriendelijke alternatieven. Hoewel er een groot draagvlak is voor pilotgebieden, is het lastig gebleken om ze in grote getale in te stellen. Uiteindelijk zijn lokale gebieden ingesteld, waarbij de communicatie eromheen een regionale uitstraling heeft. Steeds meer zogenaamde VISparels – goed bereikbare en goed bevisbare wateren die meestal in woonwijken zijn gelegen – worden loodvrij gemaakt.

3. Duurzame en aantrekkelijke alternatieven

Het aanbod van loodalternatieven is de afgelopen jaren flink gegroeid maar de mate van groei is wel afhankelijk van het soort sportvisserij. Voor het vissen op roofvis zijn veel nieuwe en milieuvriendelijke alternatieven ontwikkeld – vooral bestaande uit wolfram en staal – maar voor andere hengelsportdisciplines is de groei in het aanbod minder groot en zijn de beschikbare loodalternatieven minder goed

verkrijgbaar. Brancheorganisatie Dibevo en Sportvisserij Nederland overleggen regelmatig met de belangrijkste producenten van hengelsportmateriaal en verder laat Sportvisserij Nederland diverse loodalternatieven onderzoeken op samenstelling, zodat alleen de milieuvriendelijke producten worden gepromoot.

4. Nut, noodzaak en vervolgcacties

Een samenwerkingsverband van drie deskundige en onafhankelijke partijen heeft een uitgebreide verkenning

opgesteld. Daarbij is gekeken naar de mogelijkheden en praktische toepasbaarheid om het gebruik van vislood en het zelf gieten van vislood via wet- en regelgeving te beperken. Gebleken is dat regulering vanuit de Europese REACH-verordening de beste mogelijkheden biedt voor aanvullende wet- en regelgeving. Op dit moment ligt er een concreet voorstel voor een Europees gebruiks- en verkoopverbod van vislood. Europese restricties zorgen voor een gelijk speelveld voor de hengelsporthandel op internationaal

Ook voor het vissen op karper, een van de populairste vormen van sportvisserij, zijn goede alternatieven voor lood verkrijgbaar.

Verspreid over het land zijn verschillende pilot-gebieden ingesteld waar loodvrij wordt gevist.

niveau. Ook wordt de afzetmarkt daarmee sterk vergroot. De verwachting is dat de hengelsportbranche sneller aan de slag gaat met de productie van loodalternatieven.

Verlies van vislood

Bij de start van de Green Deal Sportvisserij Loodvrij is uitgegaan van een jaarlijkse ruwe schatting van het verlies aan vislood van 470 ton in het zoute en 54 ton in het zoete water (Klein en Vink, 2013). Recent onderzoek (Van der Hammen, 2021) van het Centrum voor Visserijonderzoek/Wageningen Marine Research (CVO/WMR) schat het jaarlijkse loodverlies in 2020/2021 in op ruim 27 ton en ruim 8 ton per jaar voor respectievelijk het zoute en zoete water. Dit ligt in dezelfde orde van grootte als uit hetzelfde logboekonderzoek van 2018/2019 kwam (ruim 25 ton voor het zoute en ruim 7 ton voor het zoete water). De recente cijfers omtrent het loodgebruik laten zien dat het loodverlies en de belasting van het watermilieu gelukkig aanzienlijk lager liggen dan eerder werd aangenomen.

Het aantal sportvissers dat loodvrij vist is sterk gestegen

Gebruik van loodalternatieven

Het onderzoek van CVO/WMR laat ook zien dat het aantal sportvissers dat minimaal een keer per jaar met een loodalternatief viste, in de Green Deal periode bijna is verdubbeld. In 2017 ging het om 116.000 (10 procent), in 2019 om 147.000 (17 procent) en in 2020 om 206.000 (17 procent) sportvissers. Tussen 2019 en 2020 bleef het percentage sportvissers dat loodvrij vist gelijk maar door de sterke stijging van het aantal sportvissers (ongeveer 347.000) is het aantal sportvissers dat loodvrij heeft gevist wel flink gestegen. Ook laten de onderzoeken zien dat sportvissers die loodvrij vissen, dit door de jaren heen bij meer vistrips zijn gaan doen.

Uitdagingen

Om de transitie naar loodvrij vissen te versnellen, zal het aanbod van

loodalternatieven de komende jaren verder moeten groeien. Een belangrijk punt daarbij is de samenstelling van het materiaal. Gestreefd wordt naar een overgang naar milieuvriendelijke alternatieven zoals ijzer, wolfram (tungsten), beton en steen. Ongeveer de helft van de in Nederland beschikbare loodalternatieven, bestaat nu nog vooral uit zink, tin en koper; zware metalen die in Nederland als ongewenst worden gezien. Zo heeft ruim 40 procent van de KRW-wateren een norm-

Vervolg

Bewustwording en gedragsverandering zijn langetermijnprocessen, ook ten aanzien van het gebruik van lood in de sportvisserij. In het aanbod van loodalternatieven, de transitie in de retailketen en de omschakeling van sportvissers zijn duidelijk stappen gezet. De diverse onderzoeken die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd, laten zien dat het de goede kant op gaat: het loodverlies is flink lager dan werd gedacht en steeds meer sportvissers vissen loodvrij. Toch tonen de cijfers ook dat een volledig loodvrije hengelsport nog niet in zicht is en dat er nog verschillende uitdagingen zijn om de transitie naar loodvrij vissen te voltooien. Hierbij lijkt een stok achter de deur noodzakelijk en daarom steunen alle Green Deal-partners het initiatief om op Europees niveau de verkoop en het gebruik van vislood terug te dringen. Om de transitie de komende jaren voort te zetten, werkt Sportvisserij Nederland samen met de Rijksoverheid en de Unie van Waterschappen aan een vervolg op de Green Deal Sportvisserij Loodvrij. Sportvisserij Nederland zal in ieder geval loodvrij vissen op zoveel mogelijk manieren en in zoveel mogelijk activiteiten blijven stimuleren.

Meer informatie over loodvrij vissen en de evaluatie van de Green Deal Sportvisserij Loodvrij is te vinden op www.sportvisserijloodvrij.nl